

svećenika (fratra i "popa"), dvaju kolega iz rimskih dana i klupa i dvaju glazbenika (jer kažu da se takvi rijetko nađu na istoj "valnoj dužini") na sve nas bogoslove pjevače je djelovalo vrlo pozitivno.

Otvaranje *Instituta za crkvenu glazbu* u Zagrebu, ispraznjeno mjesto zborovode u crkvi Gospe Lurdske i posebno posve iznenadna smrt mo. *Albe Vidakovića*, "otvorila su vrata" punog angažmana mo. *Anđelka Milanovića* u Zagrebu, posebno na Teološkom fakultetu i Institutu. Dok je *Vidaković* uvijek bio u nekoj žurbi, — kao da je naslućivao da mu je dano malo dana na raspolaganje, dotle je *Milanović* ostavljao dojam u pojedinim momentima gotovo posve bezbrižna čovjeka, koji ima vremena. U mojoj petoj i šestoj godini teologije liturgijsko pjevanje predavao mi je, dakle, umjesto neprežaljenoga ali ne i uvijek shvaćenog mo. *Vidakovića*, moj "zemljak" mo *Milanović*. Za razliku od *Vidakovića* ponekad bi zakasnio na sat; opravdavao se je i mi smo ga opravdavali tramvajskim gužvama i kašnjenjem (dok je *Vidakoviću* od stana do Fakultetu bilo potrebno tri-četiri minute pješke.) U petom tečaju, u ono vrijeme, na programu je bila glazbena estetika. Sjećam se da je prof. *Milanović* donosio gramofonske ploče i da smo relativno mnogo slušali glazbu, a samu estetiku obrađivao je manje i to prema *Andreisovoj Estetici*. Gotovo na svakom satu našlo se vremena da vidimo kako stvari stoje na prvenstvenoj nogometnoj ljestvici. Znam, naime, da je pok. *Maestru* bio u životu "Dinamo" (odmah) iza "Hajduka", ali kadikad je bilo teško razabrati što mu je bilo ispred "Hajduka". U šestoj pastoralnoj godini pjevali smo sve što ide u svećeničku pjevačku službu. Tu nam je *Milanović* mogao praktično više pokazati, vjerujemo, od *Vidakovića*, jer je imao izrazito prirodno lijep i impostiran glas. (Da nije bio svećenik mogao je postići lijepu pjevačku karijeru.) Kako su tada tek počeli kod nas magnetofoni i kasetofoni to je on za one "tvrđega uha" u razredu preko sata snimao (*Exultet*, predslavlje...), što i ja često radim mojim studentima. Za potrebe zavodskoga liturgijskog pjevanja sa bogoslovskom zajednicom uvijek bio sam njegovu *Pučku misu*, koja mi je "malo mirisala" na naše dalmatinsko-zagorsko, "vlaško" pjevanje; uostalom, tada još nije bilo pučkih misa njegove franjevačke subraće *Glibotića* i *Perana*.

U prigodi svakog dolaska iz Makarske, Ploča i Splita u Zagreb uvijek sam nastojao susresti toga dragog, za mene uvijek jednostavnog i raspoloženog, i kako sam ga ja doživljavao, gotovo posve — upravo djetinjски bezazlenog, bez neke visoke "politike" i čudnih zakulisnih, a gotovo nikad kršćanskih, igara. Dok sam bio na *Papinskom institutu* u Rimu kad bi god pok. *Maestro* došao, posjetio bi nas i okupio. Bio nam je, nekako, kao otac. Vidio sam da on u nama ne gleda nekakve buduće suparnike nego kolege, prijatelje i suradnike. Takvim se je kasnije zaista i pokazao.

Kad me je zamolio da za "Svetu Ceciliju" opišem glazbenički dio proslave u Solinu 1976. zabrinuto me je pitao jesam li ja kao aktivni sudionik mogao utjecati na repertoar. Na samo moje izvješće više je puta javno napominjao, a to je i napisao, da ga potpisuje od riječi do riječi.

Kod svakog susreta me je poticao da pišem; govorio je: "Sada je vrijeme tvoje aktivnosti, skladaj, organiziraj i piši jer imaš vrlo čitak stil". Treba priznati da je malo tko kod nas tako temeljito ušao u srž koncilskih zahtjeva oko uloge glazbe u obnovljenoj liturgiji kao on, o čemu je mnogo pisao na stranicama "Svete Cecilije" a pripremio je i čitavu knjigu — priručnik o toj temi.

U tajništvu *Instituta* i po hodnicima imao sam prilike uvjeriti se kako ga njegovi studenti, uglavnom časne sestre, vole, a kako ih on gotovo svaku po imenu pozna i svake se posebno i nakon mnogo godina po imenu sjeća, kako im prilazi bez kompleksa, jednostavno, uvijek s jednom dozom šale i optimizma. U Splitu i nakon mnogo godina (više od 30) sjećaju ga se kao odlična pjevača, strpljiva zborovode, dirigenta odmjerenih i upravo uglađenih kretanja te neobično lijepe figure, ponosna stasa i koraka. Dok je za svoju subraću bio uglavnom samo fra *Anđelko*, za svoje studente je, kao nekada i *Vidaković*, bio samo *Maestro*, a za zagrebačke glazbenike i kolege profesore na Teologiji i Institutu bio je *Maestro Milanović*. O njegovim stručnim kvalitetama, pedagogu, dirigentu, skladatelju, organizatoru, piscu itd. drugi na drugom mjestu govore. Moje je da istaknem svoj osobni doživljaj pok. mo. *Milanovića* na ljudskoj, kršćanskoj i svećeničkoj razini. Najiskrenije mislim da se je upravo na te tri razine, ljudskoj, kršćanskoj i svećeničkoj, pred Višnjim Suceom pojavio s najvišom ocjenom. A ovo moje sjećanje čini cjelinu s nekrologom što sam ga "na vruće" objavio u listu "Marija".

Dragi fra *Anđelko*, hvala ti za profesorske, suradničke i prijateljske susrete i podrške.

Sjećanje na subrata fra Anđelka Milanovića Vladimir Tadić

Zasluzni član našega samostana i župe Majke Božje Lurdske u Zagrebu, fra *Anđelko Milanović*, dugogodišnji orguljaš i zborovoda u našoj župi, profesor crkvene glazbe, predstojnik Instituta za crkvenu glazbu KBF u Zagrebu, urednik časopisa za duhovnu glazbu "Sv. Cecilija" itd. prešao je u vječnost, za koju je vjerom, životom i radom svjedočio kao divni čovjek — franjevac, svećenik, profesor i umjetnik.

Cijeli njegov život i rad mogao bi se izreći u dvije riječi: bijaše ispunjen franjevačkom dobrotom i ljubavlju prema svakom čovjeku. U njegovu dušu bijahu duboko zasadeni osjećaji ljubavi prema Crkvi, franjevačkom redu i vlastitom narodu. Veliki broj njegove franjevačke, njegovih studenata, pjevača, poznatih umjetnika i njegovih prisnih prijatelja iskrene će duše uvijek priznati te vrijednosti i osobine fra *Anđelkove* duše, koju je urešavala franjevačka iskrenost, jednostavnost, širokogrudnost, poniznost, ljubav i dobrota.

Mi, njegova subraća u samostanu M. B. Lurdske i člano- župe kojima je na srcu lijepo pjevanje, zahvalni smo Bogu da je dragi *Maestro* djelovao uzornim redovničkim životom i radom preko 30 godina svoga svećeničkog života u Zagrebu, gdje je uz dobro pjevanje razvijao kod svih nas, kao i kod svih članova zbora M.

Sudionici Seminara za crkvene glazbenike 1985. godine

B. Lurdske, ne samo smisao i ljubav prema lijepom pjevanju u crkvi, nego prvotno i osobu čovjeka-kršćanina, prijatelja, kako se na sprovodnoj sv. misi u Sinju u svom govoru izrazio naš pjevač, gosp. Ivica Celio Cega, kad je kazao: "Fra Anđelko je kod nas (pjevača) satao svojom toplinom, zanosom i franjevačkom brižljivošću jedno tkivo koje nas je zastalno vezalo za župu i samostan Gospe Lurdske".

Zahvalni smo Bogu što smo ga imali među nama. Upućujemo naše molitve Svemoćnom Gospodaru života i smrti da mu podlijeli mjesto među svojim anđelima koji pjevaju vječni "Svet, svet, svet..." s onima koji su na zemlji slijedili i živjeli nauk Isusa Krista.

Prijatelju fra Anđelku Milanoviću u spomen

Lovro Županović, Zagreb

Fra Anđelka Milanovića upoznao sam davne 1963. godine i to za jednog posjeta A. Vidakoviću. Upoznavanje je proteklo u kurtoaznom tonu: fra Anđelko je bio čuo za mene, a ja za njega — i sve tako u tom smislu. I da nije bilo smrti Vidakovićeve (1964) pa fra Anđelkova preuzimanja Vidakovićeve funkcije u Institutu za crkvenu glazbu (Zagreb), mislim da bi takvo ostalo i dalje.

Međutim, moja suradnja s Institutom, posebice od 1969. (do danas) neminovno se počela odražavati i na odnos između (novoga) predstojnika Instituta i mene. Prestali su znaci i obilježja kurtoaznosti, naročito nakon *Znanstvenog skupa o Vidakoviću* u povodu 10. obljetnice njegove smrti (1974). Otada do fra Anđelkova odlaska "kud za vazda gre se" (Mažuranić) ono je postajalo sve neposrednije, da bi se — nakon zajedničkog rada na pripremanju suvremenog izdanja *Citharae octochordae* (1975-1976), interne praižvedbe moje *Hrvatske mise* u Institutu kojom je on ravnao pa *Znanstvenog skupa o*

100. obljetnici pokretanja časopisa "Sveta Cecilija" (1977) — pretvorilo u pravo prijateljstvo. Nedvojbeno je tome pridonijelo i naše zajedničko podrijetlo s juga Hrvatske: on "Dalmoš" iz Zagore (Otok kod Sinja), a ja "Dalmoš" s mora (Šibenik), i služba istoj umjetnosti: GLAZBI.

I tako, sve u tom zajedništvu i na našoj rodnoj *ikavici*, često smo razgovarali: i o rodnom kraju, i o prilikama u kojima (onda) življamo, i — dakako — o glazbi. On smireno i nenametljivo ne samo kao sin vrleti koja mu genetski podari zrno životne mudrosti i opreznosti, nego i kao pripadnik reda koji se (oduvijek) pokazivao kao plodno tlo rođenjem stečenim darovima — a ja temperamentno pa i nametljivo.

Bez obzira koliko je on to onda mogao zaključiti, ja sam mu bio zahvalan za mnoge upute u gregorijanci, o kojoj sam — poput mnogih svojih kolega — znao "malo pa ništa". Iza tih (više usputnih i diskretno priopćenih) uputa stajala je stručna utemeljenost, stečena za studija u Rimu.

I to je ono što je kod fra Anđelka imponiralo: visoka profesionalna razina temeljito obrazovana glazbenika demonstrirana na način iz kojeg se nije mogao nazrijeti njezin stvarni domet.

Povlačenje fra Anđelka — iz zdravstvenih razloga — iz javnog života u smirenost redovničke ćelije postupno ga je, u vrtlogu u kome živimo, udaljavalo iz mog vido-kruha. Vijest o smrti djelovala je (nažalost) kao očekivana bez koje se ne može, ali i kao spoznaja da je iz hrvatske glazbene kulture otišao stručnjak, humanist, dobar i skroman čovjek i dragi prijatelj.

U ime tog prijateljstva i fra Anđelkova prinosa ne samo glazbenoj kulturi naroda kome je pripadao napisani su ovi reči.

I neka traje "in pace memoria ejus".